

SØR-ØSTERDAL TINGRETT

KJENNELSE

Avsagt: 19.10.2015
Saksnr.: 15-147348ENE-SOST
Dommer: Tingrettsdommer Bente Westgård
Saken gjelder: Besøksforbud

Hedmark Politidistrikt

Politiadvokat Helge Andreas Eidsvaag

mot

Olav Brunstad
Torill Vagstad

Advokat Jostein Løken
Advokat Jostein Løken

KJENNELSE

Hedmark politidistrikt har ved påtegning av 18. september 2015 framsatt begjæring om at tingretten i medhold av straffeprosessloven § 222 a avsier kjennelse om fortsatt besøksforbud for:

Olav Brunstad , født 18.01.1955

Torill Vagstad, født 07.10.1959

inntil 16. mars 2016, slik som det framgår av politiets beslutninger av 16.09.2015. Ifølge beslutningen er Olav Brunstad og Torill Vagstad inntil 16.03.2015 forbudt :

- Å oppsøke, å forfølge og på noe vis å ta kontakt med ██████████ verken personlig eller gjennom telefon, tekstmelding, e-post eller annen elektronisk meddelelse, brev postkort eller annen skriftlig meddelelse, eller gjennom tredjemann.

Besøksforbudene ble forkynt for begge den 16. september 2015.

Politiet har begrunnet besøksforbudet med at fornærmede er krenket ved at hun utilbørlig har blitt påvirket til å ta tilhold hos siktede til tross for vergens beslutning om bosted. Dette har medført at fornærmede har blitt avskåret fra de tilbud som hun har krav på herunder helsetjeneste. På denne bakgrunn anses å foreligge særlige forhold som gir grunn til å tro at det foreligger risiko for at den forbudet retter seg mot, ellers vil begå handlinger av tilsvarende karakter.

Påtalemyndigheten har i beslutningen om besøksforbud oppgitt at forbudet er gitt idet vergen til den forbudet skal beskytte, har begjært det, samt at det finnes påkrevd av allmenne hensyn.

Tingretten innkalte den forbudet er rettet mot til rettsmøte for behandling av politiets begjæring. Begge møtte sammen med forsvarer advokat Jostein Løken. Den forbudet skal beskytte ble også varslet om rettsmøtet. Vergen var avskåret fra å møte på grunn av sykdom. Fornærmedes bistandsadvokat møtte sammen med representanter for vergemålsmyndigheten.

Påtalemyndigheten var varslet og møtte ved aktor politiadvokat Eidsvaag. Vagstad og Brunstad avga partsforklaring. Det ble ført vitner både fra påtalemyndigheten og

forsvarets side. Det ble ellers foretatt slik dokumentasjon som framkommer av rettsboken. Dørene ble lukket da retten mottok forklaring fra vitner som hadde fritak fra taushetsplikt.

Vagstad og Brunstad har ved sin advokat gjort gjeldende at man i denne saken er langt utenfor straffeprosessloven § 222 a's anvendelsesområde. Vagstad og Brunstad ble kontaktet av fornærmede som ba om hjelp. De åpnet opp hjemmet sitt for å yte hjelp. De har invitert til dialog, og har bedt om legitim begrunnelse for hvorfor fornærmede ikke selv kunne bestemme hvor hun skulle bo, men har blitt møtt av henvisninger til taushetsplikten. De har ikke fått en snev av legitim begrunnelse for at fornærmede, som har rettslig handleevne, kan bestemme over seg selv og hvor hun vil bo. Vagstad og Brunstad er kompetente mennesker med et høyt etisk nivå. De har vært en nødhavn for fornærmede.

Påstand: Besøksforbudet oppheves.

Bistandsadvokaten gjorde gjeldende at dette har vært en ulykkelig situasjon for fornærmede, som har blitt dratt mellom de som mener hun skal ha egen bolig og vergemålsmyndigheten som fastholder at hun skal bo i bofellesskap. Dette har vært vanskelig for henne og medført uro. Fornærmede er sårbar og trenger ro.

Det er ikke tvil om at fornærmede er glad i Vagstad og Brunstad, men det er en usikkerhet omkring hvordan de vil opptre om kontakten opprettholdes. Fornærmede må ikke involveres i prinsipprytteri. En eventuell kontakt må være på hennes premisser.

Påstand: Besøksforbudet må fastholdes.

Sakens bakgrunn i korte trekk

██████████ er en kvinne ██████████ som er lettere psykisk utviklingshemmet. Det er foretatt evnevurdering av henne, senest ved rapport avgitt av sjefspesikolog Børge Holden den 18. august 2015. Holden konkluderer med at ██████████ ikke har samtykkekompetanse. Dette er i tråd med tidligere vurderinger foretatt av henne, først i forbindelse med at hun ble 18 år, senere i forbindelse med overføring av vergemålsmyndigheten fra kommunalt overformynderi til fylkesmannen.

██████████ bor i omsorgsbolig på ██████████. Der har hun egen leilighet i ██████████ med stue, kjøkken, soverom og bad. Leiligheten har inngang fra felles korridor. Det er personale som ivaretar de som bor i bofellesskapet. ██████████ jobber på ██████████ som er en tilrettelagt bedrift.

██████████ vurderes å ha et merkbart og omfattende bistandsbehov i det daglige. Hun har et lavt funksjonsnivå, og evner ikke å se konsekvensene av sine ønsker og handlinger.

Spørsmålet om hvor hun kan bo er for komplekst og ligger utenfor det hun kan bestemme selv. [REDACTED] har et behov for stabilitet og trygghet, samt klare rammer for hva som er hennes tilbud. Hun kan ikke dras fra den ene til den andre eller på noen måte settes i "skvis".

Fylkesmannen har oppnevnt Anne Kari Vik som verge for [REDACTED]. Vergens oppdrag går blant annet ut på å ivareta den vergetrengendes personlige og økonomiske interesser. Vergesfullmakten «gir ikke vergen hjemmel til å erverve eller avhende fast eiendom eller annen boform på vegne av personen med verge uten fylkesmannen godkjenning. Fullmakten gir heller ikke hjemmel til å foreta disposisjoner som gjelder pantssettelse av fast eiendom, stiftning av gjeld, ... jf. vergemålsloven §§ 37-42»

Vagstad som er leder for lokalforeningen for psykisk utviklingshemmede NFU, ringte Vik midt i juni 2015. Vagstad sa at [REDACTED] ville kjøpe egen leilighet og sette seg i gjeld for å kjøpe egen leilighet. Da vergen ga uttrykk for at fornærmede ikke kunne bestemme dette på egen hånd, gjorde Vagstad gjeldende at [REDACTED] ikke var fratatt sin rettslige handleevne og at det ikke var noen grunn til at [REDACTED] ikke skulle kunne flytte for seg selv.

Vik kontaktet fylkesmannen i sakens anledning og fylkesmannen svarte Vik i brev av 9. juli 2015 der det ble konkludert med at det var uheldig at [REDACTED] flyttet i egen bolig. Vergen ble frarådet å arbeide for at [REDACTED] skulle flytte for seg selv.

Vagstad var i kontakt med fylkesmannen ved direktør Caspari på telefon den 16. juli 2015. Caspari forklarte Vagstad at det var fylkesmannen som kunne ta avgjørelse om bosted for [REDACTED] og at disse beslutninger ble tatt med grunnlag i grundige undersøkelser, herunder vurdering av samtykkekompetanse. Caspari lovte å undersøke mulighetene i denne saken på nytt.

Vergen meddelte [REDACTED] at hun ikke fikk flytte fra bofellesskapet til egen leilighet lørdag 18. juli 2015. [REDACTED] ble lei seg og redd for sin mors reaksjon. Det var hennes mor og far som ville at hun skulle flytte. [REDACTED] reiste så på ferie samme med sine foreldre i 14 dager. Etter dette kom hun ikke tilbake til bofellesskapet. [REDACTED] far har kjøpt leilighet til henne og det ble meldt flytting for henne til den nye adressen.

Etter ferien flyttet [REDACTED] inn hos familien Vagstad/Brunstad i påvente av at hennes leilighet skulle bli klar til innflytting. Dette medførte at vergen ikke fikk utført sine lovpålagte plikter.

I telefon den 12. august 2015 fikk Vagstad beskjed om at fylkesmannen opprettholdt sitt standpunkt om at [REDACTED] ikke hadde samtykkekompetanse og at hun ikke fikk adgang til å bytte bosted. Vagstad gjorde gjeldende at [REDACTED] hadde rettslig handleevne og kunne bestemme dette selv. Vagstad var opptatt av det prinsipielle og mindre opptatt av om

██████████ kunne klare seg selv. Fylkesmannen ba om at ██████████ måtte bringes tilbake til bofellesskapet.

Vergen innga anmeldelse av Vagstad og Brunstad den 1. september 2015 for å holde ██████████ borte fra bofellesskapet. Det ble samtidig begjært besøksforbud. Politiet besluttet besøksforbud den 16. september 2015 med grunnlag i fornærmedes begjæring og at allmenne hensyn tilsa det.

Politiet var i dialog med Vagstad om tilbakeføring av ██████████ til bofellesskapet. Vagstad ville ikke tvinge ██████████ men ble oppfordret til å forberede henne på at hun skulle tilbake til ██████████

Personell fra bofellesskapet skulle hente ██████████ tilbake til ██████████ den 15. september 2015. De hadde med seg politi og reiste hjem til Vagstad/Brunstad. Hjemme hos Vagstad/Brunstad ble de møtt av i døra av TV2. Politiet og personellet fra ██████████ trakk seg da straks tilbake. Hjemme hos Vagstad/Brunstad var det et oppbud bestående av TV2-journalist, journalist fra NFU's tidsskrift og nestleder i NFU Bjug Ringstad. Det ble foretatt intervju av ██████████ Saken er omtalt på hjemmesidene til NFU og Østlendingen.

██████████ ble hentet tilbake til bofellesskapet den 18. september 2015. Personell fra bofellesskapet hentet henne på ██████████ Dette foregikk uproblematisk.

██████████ har hatt samtale med saksbehandlere fra fylkesmannens kontor, med egen fastlege og med personell ansatt i bofellesskapet. Hun har overfor alle sagt at hun har det bra på bofellesskapet. ██████████ har vært urolig, hatt søvnproblemer og er preget av det som har skjedd. I samråd med sin fastlege har hun blitt skjermet og også fått foreskrevet sovemedisin. Hun fikk et nytt besøk hos fastlege noen dager etter at dette ble bestemt. Hun var da mye roligere og ga uttrykk for at hun hadde det bedre.

Etter dette har Bjug Ringstad, nestleder i NFU, møtt opp i leiligheten til ██████████ for å ha en samtale med henne. Han opplyste at dette var for å sjekke at hun hadde det bra.

██████████ har den 12. oktober 2015 fattet et vedtak om tvang etter helse- og omsorgstjenesteloven kap. 9 blant annet for å regulere besøk til ██████████. Vedtaket er per rettsmøtedagen ikke mottatt av fylkesmannen for prøving etter helse- og omsorgstjenesteloven § 9-8.

Saken er omtalt i lokalavisen Østlendingen den 9. oktober 2015. Saken er slått opp som førstesidesak. På spørsmål fra avisen om hun ██████████ er i stand til å bo for seg selv svarer Vagstad/Brunstad «- Spørsmålet er irrelevant. Vi vil ikke mene noe om det. Det vi er opptatt av er hennes rett til å prøve å bo for seg sjøl ...»

Retten vurdering

Retten legger til grunn at det foreligger et gyldig vedtak fra Fylkesmannen om oppnevning av verge for [REDACTED] etter vergemålsloven § 20. Vurdering av [REDACTED] samtykkekompetanse har vært gjennomført flere ganger etter anmodning av vergemålsmyndigheten, senest sommeren 2015, alle med samme resultat – [REDACTED] har ikke samtykkekompetanse. Spørsmålet om samtykkekompetanse er ikke gjenstand for klage. Retten legger til grunn at [REDACTED] ikke er samtykkekompetent.

Ifølge straffeprosessloven § 222 a kan forbud mot å oppholde seg på et bestemt sted, forfølge, besøke eller på annet vis kontakte en annen person, besluttes dersom det er grunn til å tro at en person ellers vil begå en straffbar handling overfor en annen person, forfølge eller på annet vis krenke en annens fred. Bestemmelsen gir påtalemyndigheten en generell adgang til å ilegge en person besøksforbud dersom nærmere fastsatte vilkår er oppfylt. Bestemmelsen er anvendbar i saker hvor det er grunn til å tro at en person vil "krenke en annens fred". Lovforarbeidene har forutsatt at det ikke kreves fare for særskilt grove eller voldelige overgrep, og at besøksforbud må kunne ilegges for å hindre trakassering eller psykisk terror, f. eks. i form av telefonsjikaner.

I denne saken dreier det seg om en form for psykiske overgrep, ved at en psykisk utviklingshemmet kvinne brukes for å fronte en prinsippsak for NFU, nemlig retten til selvbestemmelse i sak om hvor hun skal bo. Vagstad og Brunstad har vært gode omsorgspersoner for [REDACTED] da hun bodde hos dem. Men på mange måter har de opptrådt kritikkverdig i saken. Blant annet har de tillatt at [REDACTED] ble eksponert for omfattende mediaomtale, samt å bidratt til at [REDACTED] fikk uberettigede forventninger om at hun skulle flytte til egen leilighet, selv om de visste at det kunne hun ikke få. Vagstad og Brunstad har ved sin agering påført [REDACTED] unødvendige belastninger. Dette har medført psykisk uro og søvnløshet hos henne.

Psykiske belastninger kan være så mangt. Denne aktuelle saken er nok i grenseland for hvilke psykiske belastninger som kan rammes av bestemmelsen i straffeprosessloven § 222a. Tatt i betraktning at personen som er fornærmet i saken er særlig sårbar med et merkbart beskyttelsesbehov, at hun mentalt er på 8-9 års stadiet og uten evne til å forstå konsekvensene av det hun utsettes for, finner retten at Vagstad og Brunstad ved sin opptreden har krenket fornærmedes fred, og at straffeprosessloven § 222 a kan anvendes forutsatt at vilkårene i bestemmelsen for øvrig er tilstede.

Vagstad og Brunstad har latt [REDACTED] bo hos seg. Det er uvisst hva som er foranledningen til at [REDACTED] i første omgang tok kontakt. [REDACTED] har bodd ca. 8 uker hos familien Vagstad og Brunstad. I den perioden har det vært aktivitet fra Vagstads side for å få fastslått at [REDACTED] kan bestemme selv hvor hun vil bo. Retten legger til grunn at Vagstad overfor [REDACTED] gjentatte ganger har meddelt henne at hun selv kunne bestemme hvor hun skulle bo.

Nestlederen i NFU, Bjug Ringstad, bekreftet for sin del at han hadde gitt tydelig uttrykk overfor [REDACTED] at det skulle gå greit å hjelpe henne med at hun skulle få flytte i egen bolig.

Vagstad fikk klar beskjed fra Fylkesmannen senest i telefon 12. august 2015, om at [REDACTED] ikke hadde samtykkekompetanse til selv å bestemme hvor hun skulle bo. Hun ble da grundig orientert om forskjellen mellom rettslig handleevne og samtykkekompetanse. Vagstad ble bedt om å bidra til at [REDACTED] kom tilbake til eget hjem i bofellesskapet. Tross klare oppfordringer etterkom ikke Vagstad og Brunstad kravet fra fylkesmannen og vergen om å føre [REDACTED] tilbake til sitt bosted.

Når tingretten skal ta stilling til om besøksforbud skal ilegges, vil det være faren for fremtidige handlinger fra Vagstad og Brunstads side som vil være det sentrale. Spørsmålet er om det er holdepunkter for om de i framtiden vil begå handlinger som krenker [REDACTED] fred. Brunstad ga i retten uttrykk for at han ikke ville samtykket til at [REDACTED] skulle bo hos dem hadde han visst hvordan saken utviklet seg. Vagstad sa at hun heretter bare skulle yte god omsorg for [REDACTED] dersom hun ikke ble ilagt besøksforbud. Uttalelsene i retten står i kontrast til det paret har uttrykt både i e-post utveksling overfor fylkesmannen og overfor media der de tydelig uttrykker at dette er en prinsippsak om psykisk utviklingshemmedes selvbestemmelsesrett. Paret har imidlertid i rettsmøtet fått et innblikk i saksopplysninger de ikke hadde da [REDACTED] bodde hos dem, og slik saken nå ligger an er det mindre som taler for at [REDACTED] blir utsatt for tilsvarende handlinger.

Retten har tro på at Vagstad og Brunstad tar inn over seg at de heretter ikke kan opptre i strid med det vergen og vergemålsmyndigheten har bestemt, og at de forstår at å bidra til uro omkring spørsmålet om bolig for [REDACTED] del bare vil bety ytterligere belastninger. Vagstad og Brunstad skal ikke ha noe omsorgsrolle overfor [REDACTED]. Eventuelt engasjement enten eget eller via NFU, må begrenses til å bistå de pårørende til å klage og/eller yte bistand i forbindelse med prøving av enkeltvedtak som fattes i forvaltningen. Bistand til den fornærmede er forbeholdt vergen.

Ved vurderingen om det skal ilegges besøksforbud tar retten også i betraktning at det er opplyst at det nå er fattet et kapittel 9-vedtak etter lov om helse- og omsorgstjenester for [REDACTED] som blant annet regulerer hvem hun kan besøke og hvem som kan besøke henne. Dette vil gi [REDACTED] beskyttelse som bør være tilstrekkelig. Sett i lys av dette framstår besøksforbud ikke som et nødvendig tiltak på nåværende tidspunkt.

Etter dette tas begjæringen om fortsatt besøksforbud ikke til følge.

SLUTNING

Påtalemyndighetens begjæring om fortsatt besøksforbud tas ikke til følge.

*****

Kjennelsen meddeles Olav Brunstad og Torill Vagstad per post med underretning om at kjennelsen kan ankes til lagmannsretten. Anke framsettes for tingretten innen to uker fra kjennelsen ble forkynt eller meddelt.

Påtalemyndigheten, fornærmedes verge, vergemålsmyndigheten og bistandsadvokaten meddeles rettens kjennelse.

Retten hevet

Bente Westgård